

NEUTRONIKONY JERZEGO ROSOŁOWICZA

Neutronikony należą do serii obrazów realizowanych przez J. Rosołowicza od początku lat siedemdziesiątych. Każdy obraz oznaczony jest literami S lub P w zależności od tego, czy występują w nim soczewki czy też pryzmaty. Ponieważ obrazy wykonane są ze szkła, więc z daleka są prawie niewidoczne. Ich obecność sygnalizują refleksy światła załamującego się w masie szklanej. W kontakcie bezpośrednim zdają się być jedynie szklanymi dekoracjami. Po chwili dopiero w soczewkach lub pryzmatach zaczynamy dostrzegać konkretne elementy otoczenia. Mogą to być sprzęty lub ludzie, w związku z czym widoki są statyczne lub ruchome, wyraziste lub zatarte. Szczególnym przeżyciem staje się fakt, że świat rzeczy oglądany poprzez *Neutronikony* stoi do góry nogami, a także to, że jeden i ten sam widok pojawia się we wszystkich równocześnie soczewkach lub pryzmatach. Odbieramy to tak, jakby rozrzucone kamyki układały się w mozaikę o nieustannie zmieniającym się wzorze. Żaden nie utrzymuje się długo, a kiedy zaczynamy się oddalać — znika całkowicie. Opuszczone *Neutronikony* stają się na powrót bez wyrazu i treści, szklanymi przedmiotami. I pozostają takimi tak długo, aż ktoś znowu podejmie z nimi grę.

Pozornie mamy tu do czynienia z beztroską zabawą, w istocie chodzi jednak o treści głębsze, bardziej złożone. Zostały one wyraźnie zasugerowane już w samej nazwie *Neutronikon* czyli obraz neutralny. Szczegółowe natomiast jej objaśnienie zawierają teorie Rosołowicza zapisane w dwóch podstawowych tekstach: *Teoria funkcji formy* oraz *Działania neutralne*. Odsłania się w nich przede wszystkim dogłębna fascynacja formami natury, zarówno ich pięknem jak i harmonią ich współistnienia. Jedynym zgrzytem w tej harmonii jest człowiek, gdyż mimo posiadanej świadomości, nie zawsze potrafi przewidzieć tragiczne niejednokrotnie skutki swojej działalności. Destrukcyjny wpływ człowieka widać dosłownie wszędzie, a jedynym wyjątkiem jest twórczość artystyczna. Sztuka w potocznym odczuciu nie spełnia decydującej roli w życiu, nie ma też pełnej jasności w jakiej konkretnie formie i w jakich sytuacjach się ona objawia. Faktem jednak bezspornym jest, że sztuka oddziałuje na podświadomość człowieka, a tym samym w jakiś sposób przygotowuje do przyjmowania przemian, które artysta dzięki swej wrażliwości notuje wcześniej, zanim staną się widoczne jako problem powszechny. Sztuka ingeruje w życie bezwiednie i niedostrzegalnie, niemniej skutecznie i nader prawidłowo. Dlatego też Rosołowicz nazywa twórczość artystyczną działaniami neutralnymi, a swoje prace *Neutronikonami*. Z tych samych też względów prace te wykonane są ze szkła, które jest przezroczyste. Przez to stają się one jakby mniej materialne, jakby mniej zmysłowe, czyli bardziej odpowiadające pozaprzedmiotowym aspektom sztuki, rozumianej jako klisza, odbijająca się w ludzkiej świadomości.